

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian
Hungarian College of Higher Education

Challenges and Effects of Crisis Situations on Education

2
0
2
4

SELECTED
PAPERS

Berehove,
30-31 March 2023

International Academic Conference

ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ
ЗУМОВЛЕНІ ЕКСТРЕМАЛЬНИМИ
УМОВАМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Міжнародна науково-практична конференція
Берегове, 30–31 березня 2023 року

Збірник наукових праць

KRÍZISHELYZETEK
HATÁSA ÉS KIHÍVÁSAI
AZ OKTATÁSBAN

Nemzetközi tudományos konferencia
Beregszász, 2023. március 30–31.

Tanulmánykötet

CHALLENGES AND EFFECTS
OF CRISIS SITUATIONS
ON EDUCATION

International Academic Conference
Berehove, 30–31 March, 2023

Selected papers

ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ

**ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ
ЗУМОВЛЕНІ ЕКСТРЕМАЛЬНИМИ
УМОВАМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ**

Міжнародна науково-практична конференція
Берегове, 30–31 березня 2023 року

Збірник наукових праць

ЗУІ ім. ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ
Берегове
2024

УДК 370:061.3

В 41

Збірник наукових праць містить матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Виклики сучасної освіти зумовлені екстремальними умовами функціонування», яка відбулася 30–31 березня 2023 року в м. Берегове. Організатор конференції – кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладом освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II.

Рекомендовано до видання у друкованій та електронній формі (PDF) рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II (протокол №1 від «25» січня 2024 року)

Підготовлено до видання кафедрою педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладом освіти спільно з Видавничим відділом Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

За редакцією:

Емьовке Берсхауер-Олас, Єва Гуттерер, Лідіко Греба та Каталін Поллоі

Технічне редагування та верстка: *Олександр Добош, Ласло Вездел та Вівієн Товт*

Коректура: *Лідіко Гріца-Варцаба, Лідіко Греба та Катерина Лізак*

Дизайн обкладинки: *Вівієн Товт*

УДК: *Бібліотека ім. Опаци Черв Яноша при ЗУІ ім. Ф.Ракоці II*

Відповідальний за випуск:

Олександр Добош (начальник Видавничого відділу ЗУІ ім. Ф.Ракоці II)

Матеріали наукового видання рецензовані Науковою радою міжнародної науково-практичної конференції.

За зміст наукових праць відповідальність несуть автори.

Проведення конференції та друк видання здійснено за підтримки уряду Угорщини.

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II (адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua; kiado@kmf.uz.ua)

Друк: ТОВ «РІК-У» (адреса: вул. Карпатської України 36, м. Ужгород, 88006. Електронна пошта: print@rik.com.ua)

ISBN 978-617-8143-15-2 (палітурка)

ISBN 978-617-8143-16-9 (PDF)

© Автори, 2024

© Редактори, 2024

© Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, 2024

II. RÁKÓCZI FERENC KÁRPÁTALJAI MAGYAR FŐISKOLA

**KRÍZISHELYZETEK
HATÁSA ÉS KIHÍVÁSAI
AZ OKTATÁSBAN**

Nemzetközi tudományos konferencia
Beregszász, 2023. március 30–31.

Tanulmánykötet

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Beregszász
2024

ETO 370:061.3

K-95

A kiadvány a 2023. március 30-31-én Beregszászban a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatási Intézményvezetés Tanszéke által rendezett *Krizishelyzetek hatása és kibívásai az oktatásban* című nemzetközi tudományos konferencián elhangzott előadások szerkesztett anyagát tartalmazza.

Nyomtatott és elektronikus formában (PDF-fájlformátumban) történő kiadásra javasolta
a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa
(2024. január 25., 1. számú jegyzőkönyv).

Kiadásra előkészítette a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Kiadói Részlege és Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatási Intézményvezetés Tanszéke.

Szerkesztette:

Bergbauer-Olasz Emőke, Hutterer Éva, Greba Ildikó és Pally Katalin

Műszaki szerkesztés és tördelés: *Dobos Sándor, Vezsdel László és Tóth Vivien*

Korrektúra: *Grixa-Varcaba Ildikó, Greba Ildikó és Lizák Katalin*

Borítóterv: *Tóth Vivien*

ETO-besorolás: *a II. RF KMF Apáczai Csere János Könyvtára*

A kiadásért felel:

Dobos Sándor (a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Kiadói Részlegének vezetője)

A kötetben található tanulmányokat a konferencia Tudományos Tanácsa lektorálta.

A közölt tanulmányok tartalmáért a szerzők a felelősek.

**A konferenciát és a kiadvány megjelentetését
Magyarország kormánya támogatta**

Kiadó: II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (cím: 90 202, Beregszász, Kossuth tér 6. E-mail: foiskola@kmf.uz.ua; kiado@kmf.uz.ua)

Nyomdai munkálatok: „RIK-U” Kft. (cím: 88 006 Ungvár, Kárpáti Ukrajna u. 36. E-mail: print@rik.com.ua)

ISBN 978-617-8143-15-2 (keményfedelű)

ISBN 978-617-8143-16-9 (PDF)

© A szerzők, 2024

© A szerkesztők, 2024

© II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2024

FERENC RAKOCZI II TRANSCARPATHIAN HUNGARIAN COLLEGE
OF HIGHER EDUCATION

**CHALLENGES AND EFFECTS
OF CRISIS SITUATIONS
ON EDUCATION**

International Academic Conference
Berehove, 30-31 March 2023

Selected papers

Transcarpathian Hungarian College
Berehove
2024

UDC 370:061.3

K-95

The publication contains materials of the international academic conference on *Challenges and Effects of Crisis Situations on Education*, organised by the Department of Pedagogy, Psychology, Primary, Pre-School Education and Management of Educational Institutions of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education in Berehove on 30–31 March 2023.

Recommended for publication in printed and electronic form (PDF file format)
by the Academic Council of Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College
of Higher Education (record No. 1 of January 25, 2024)

This volume of conference materials has been prepared by
the Department of Pedagogy, Psychology, Primary, Pre-School Education
and Management of Educational Institutions and the Division of Publishing
of Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

Edited by:

Emőke Berghauer-Olasz, Éva Hutterer, Ildikó Greba and Katalin Pally

Technical editing and pagination: *Sándor Dobos, László Vezsdel and Vivien Tóth*

Proof-reading: *Ildikó Gricza-Varcaba, Ildikó Greba and Katalin Lizák*

Cover design: *Vivien Tóth*

Universal Decimal Classification (UDC): *Apáczai Csere János Library of Ferenc Rakoczi II
Transcarpathian Hungarian College of Higher Education*

Responsible for publishing:

Sándor Dobos (head of the Division of Publishing of Ferenc Rakoczi II
Transcarpathian Hungarian College of Higher Education)

Selected papers were proofread by the Scientific Board
of the international academic conference.

Authors are responsible for the content of the conference materials.

**The conference and the publication of selected papers
sponsored by the government of Hungary.**

Publishing: Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (Address: Kossuth square 6, 90202 Berehove, Ukraine. E-mail: foiskola@kmf.uz.ua; kiado@kmf.uz.ua)

Printing: “RIK-U” LLC (Address: Carpathian Ukraine Street 36, 88006 Uzhhorod, Ukraine. E-mail: print@rik.com.ua)

ISBN 978-617-8143-15-2 (hardback)

ISBN 978-617-8143-16-9 (PDF)

© Authors, 2024

© Editors, 2024

© Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 2024

A KONFERENCIA TUDOMÁNYOS TANÁCSA

- Dr. habil. Bárczi Zsófia egyetemi docens, dékán** – Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem, Közép-Európai Tanulmányok Kara (Szlovákia)
- Prof. Dr. Bida Olena egyetemi tanár, tanszékvezető** – II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatási Intézményvezetés Tanszék (Ukrajna)
- Prof. Dr. Csernicskó István egyetemi tanár, az MTA tagja, rektor** – II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (Ukrajna)
- Dr. Grabovac Beáta rendkívüli egyetemi tanár** – Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar (Szerbia)
- Prof. Dr. med. Grezsa Ferenc címzetes egyetemi tanár** – Károli Gáspár Református Egyetem, Pszichológiai Továbbképző Központ (Magyarország)
- Dr. habil. Hanák Zsuzsanna egyetemi docens, intézetvezető** – Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Pszichológia Intézet (Magyarország)
- Dr. habil. Híves-Varga Aranka egyetemi docens, intézetvezető** – Pécsi Tudományegyetem, Neveléstudományi Intézet (Magyarország)
- Prof. Dr. Komár Olga egyetemi tanár** – Pavlo Ticsina Umányi Állami Pedagógiai Egyetem, Az Elemi Iskolai Oktatás Módszertana és Innovációs Technológiák Tanszék (Ukrajna)
- Dr. habil. Lidia Marszałek** – Mazóviai Akadémia, Plock (Lengyelország)
- Dr. Orosz Ildikó főiskolai docens, elnök** – II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (Ukrajna)
- Prof. Dr. Osadchenko Inna egyetemi tanár** – Nemzeti Bioerőforrás- és Természetgazdálkodási Egyetem, Szociális Munka és Rehabilitáció Tanszék (Ukrajna)
- Prof. Dr. Prima Raisza egyetemi tanár** – Leszja Ukrajinka Volinyi Nemzeti Egyetem, Az Elemi Iskolai Oktatás Elmélete és Módszertana Tanszék (Ukrajna)
- Prof. Dr. Pusztai Gabriella egyetemi tanár, az MTA tagja, intézetvezető** – Debreceni Egyetem, Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet (Magyarország)
- Prof. Dr. Tóth Péter egyetemi tanár** – Selye János Egyetem, Neveléstudományi Tanszék (Szlovákia)

НАУКОВА РАДА КОНФЕРЕНЦІЇ

Барці Жофія, доктор габілітований, доцент, декан факультету центральноєвропейських студій Університету Костянтина Філософа в Нітрі (Словакія)

Біда Олена Анатоліївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладом освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II (Україна)

Ганак Жужанна, доктор габілітований, доцент, директор інституту психології Католицького університету імені Кароля Естергазі (Угорщина)

Гівеш-Варга Аранка, доктор габілітований, доцент, директор інституту освітніх, педагогічних наук Печського університету (Угорщина)

Грабовац Беата, кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціальних і гуманітарних наук Новосадського університету (Сербія)

Грежа Ференц, психіатр, професор інституту післядипломної психологічної освіти Реформатського університету імені Гашпара Каролі, Інститут психології (Угорщина)

Комар Ольга Анатоліївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Україна)

Маршалек Лідія, доктор габілітований, професор Мазовецької академії в Плоцьку (Польща)

Орос Ільдико Імріївна, кандидат педагогічних наук, доцент, президент Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II (Україна)

Осадченко Інна Іванівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної роботи та реабілітації Національного університету біоресурсів і природокористування України (Україна)

Пріма Раїса Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки (Україна)

Пустаї Габрієлла, доктор педагогічних наук, професор, член Угорської академії наук (УАН), директор інституту освіти і культури Дебреценського університету (Угорщина)

Товт Петер, доктор педагогічних наук, професор кафедри освітніх, педагогічних наук Університету імені Яноша Шее (Словаччина)

Черничко Степан Степанович, доктор гуманітарних наук, професор, член Угорської академії наук (УАН), ректор Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II (Україна)

SCIENTIFIC COUNCIL OF THE CONFERENCE

Zsófia Bárczi, DSc, professor, dean – Constantine the Philosopher University in Nitra, Fakulte stredoeurópskych štúdií (Slovakia)

Olena Bida, DSc, professor, head of department – Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Department of Pedagogy, Psychology, Primary, Pre-School Education and Management of Educational Institutions (Ukraine)

István Csernicsekó, DSc, professor, full member of the Hungarian Academy of Sciences (MTA) rector – Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (Ukraine)

Beáta Grabovac, PhD, associate professor – University of Novi Sad, Hungarian Language Teacher Training Faculty, Faculty of Social and Human Sciences (Serbia)

Ferenc Grezsa MD, honorary professor – Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary, Institute of Psychology (Hungary)

Zsuzsanna Hanák, DSc, professor, director of institute – Eszterházy Károly Catholic University, Institute of Psychology (Hungary)

Aranka Híves-Varga, DSc, professor, director of institute – University of Pécs, Faculty of Humanities and Social Sciences, Hungary (Hungary)

Olha Komar, DSc, professor, head of department – Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Department of professional methods and innovative technologies in primary school (Ukraine)

Lidia Marszałek, DSc, professor – Akademia Mazowiecka w Plocku (Poland)

Ildikó Orosz, PhD, associate professor, president – Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (Ukraine)

Inna Osadchenko, DSc, professor – National University of bioresources and nature management of Ukraine, Department of social work and rehabilitation (Ukraine)

Raisa Prima, DSc, professor, head of department – Lesya Ukrainka Volyn National University, Department of Theory and Methodology of Primary Education (Ukraine)

Gabriella Pusztai, DSc, professor, full member of the Hungarian Academy of Sciences (MTA) director of institute – University of Debrecen, Institute of Educational Studies and Cultural Management (Hungary)

Péter Tóth, DSc, professor – J. Selye University, Faculty of Education (Slovakia)

TARTALOM / ЗМІСТ / CONTENT

<i>Empirikus és neveléstörténeti kutatások eredményei / Результати емпіричних та історико-педагогічних досліджень / Results of empirical and educational historical research</i>	19
<i>Boldizsár Boglárka – Cseri Kinga – Sipos Judit: MAGYAR ÉS SZLOVÁK EGYETEMISTÁK TANULÁSI ÉS ÉLETVITELI VÁLTOZÁSAINAK VIZSGÁLATA A VILÁGJÁRVÁNY IDEJÉN</i>	21
<i>Csoóri Zsófia: A KÁRPÁTALJAI TANÍTÓKÉPZÉS SZERVEZÉSI ÉS PEDAGÓGIAI ALAPJAI A CSEHSZLOVÁK KÖZTÁRSASÁG IDEJÉN (1919–1938)</i>	35
<i>Inántsý-Pap, Ágnes – Szilágyi, Barnabás: THE SEARCH FOR GREEK CATHOLIC IDENTITY THROUGH UPBRINGING AND EDUCATION</i>	47
<i>Kinczerová Adriana – Szabó L. Dávid: A PANDÉMIA HATÁSA AZ ERASMUS+ MOBILITÁSOKRA A SELYE JÁNOS EGYETEMEN</i>	55
<i>Molnár, Nikoletta: TEACHER-STUDENT COMMUNICATION CHARACTERISTICS AND THE CRISIS SITUATION</i>	67
<i>Pallay Katalin – Nagy-Füzesséry Bernadett: A II. RÁKÓCZI FERENC KÁRPÁTALJAI MAGYAR FŐISKOLA ÉS AZ UNGVÁRI NEMZETI EGYETEM MAGYAR HALLGATÓI KÖZÖTTI TÁRSAS KAPCSOLATOK ÖSSZEHASONLÍTÁSA ÉS EZEK HATÁSA A KÉT INTÉZMÉNY HALLGATÓINAK EREDMÉNYESSÉGÉRE</i>	77
<i>Szabó L. Dávid – Sýkora Hernády Katalin: A KOMMUNIKÁCIÓS KOMPETENCIA MEGJELENÉSE A SZLOVÁKIAI ÉS A MAGYARORSZÁGI ÁLTALÁNOS ISKOLÁS OLYAN PEDAGÓGIAI DOKUMENTUMOKBAN, AMELYEK A DUALIZMUS KORSZAKÁVAL FOGLALKOZNAK</i>	101
<i>Szalay Ignác: A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ ELŐTTI MAGYAR KÖZÉPISKOLAI TÖRTÉNELEMKÖNYVEK ILLUSZTRÁCIÓI</i>	111
<i>Varga, Aranka: VULNERABLE GROUPS IN CRISIS SITUATIONS: HOW TO SUPPORT ROMA STUDENTS' COPING STRATEGIES</i>	119
<i>Vincze Tamás András: MAGYAR ARISZTOKRATA HÖLGYEK PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGE A XX. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN</i>	129

<i>Oktatásszervezési és távoktatási tapasztalatok / Досвід організації освітнього процесу та дистанційного навчання / Educational management and distance learning experiences</i>	137
<i>Andl, Helga – Laki, Tamásné: "WE ARE IN THIS TOGETHER" – DISTANCE LEARNING EXPERIENCE IN SMALL SCHOOLS IN A PANDEMIC IN SPRING 2021</i>	139
<i>Андрусик Павло: ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ</i>	151
<i>Bernhardt, Renáta: SECONDARY SCHOOL STUDENTS' VIEWS ON DIGITAL EDUCATION IN RELATION TO ON-LINE OPPORTUNITIES IN HIGHER EDUCATION</i>	157
<i>Чичук Антоніна – Кучай Олександр – Гуттерер Єва – Візавер Вікторія: НЕОБХІДНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ І ВОЄННОГО СТАНУ</i>	167
<i>Dezső, Renáta Anna: "ALL'S WELL THE END'S WELL"? CHALLENGES AND LESSONS LEARNT OF AN INTERNATIONAL PEDAGOGY BACHELOR PROGRAM INTRODUCED IN THE MIDDLE OF THE COVID 19 PANDEMIC</i>	173
<i>Dudás János – Holovács József: ONLINE INFORMÁCIÓS RENDSZER KÉSZÍTÉSE AZ OKTATÁSI FOLYAMATOK ADMINISZTRÁLÁSÁRA A II. RÁKÓCZI FERENC KÁRPÁTALJAI MAGYAR FŐISKOLA RÉSZÉRE</i>	183
<i>Furcsa, Laura: PERCEIVED BENEFITS OF ONLINE ORAL EXAMINATIONS AT UNIVERSITIES</i>	191
<i>Fábián Márta – Bárány Erzsébet – Lechner Ilona – Huszti Ilona: A RÁKÓCZI-FŐISKOLA HALLGATÓINAK ATTITÚDJE A (NYELV)TANULÁSHOZ A TÁVOKTATÁS SORÁN</i>	199
<i>Kecskés Judit: KIHÍVÁSOK ÉS LEHETŐSÉGEK A MAGYAR ALAPSZAKOS KÖZÖS KÉPZÉS FINNUGOR NÉPEK ÉS NYELVEK C. TÁRGYÁNAK OKTATÁSÁBAN</i>	215
<i>Magyar, Ágnes: HOW HAVE SECONDARY SCHOOL STUDENTS EXPERIENCED DIGITAL WORK SCHEDULES?</i>	225
<i>Prescott-Pickup, Francis J: DISTANCE LEARNING DURING THE COVID-19 PANDEMIC: THE EXPERIENCE OF STUDENTS IN A LARGE HUNGARIAN UNIVERSITY</i>	235
<i>Прядко Олександр: ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ</i>	247

<i>Oktatástechnológiai innovációk / Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі / Innovative educational technologies</i>	251
<i>Árva, Valéria – Márkus, Éva – Trentinné Benkő, Éva: APPLICATION OF EARLY LANGUAGE TEACHING METHODOLOGY IN DIGITAL EDUCATION. A RESEARCH PROJECT BY THE HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES AND THE FACULTY OF PRIMARY AND PRESCHOOL EDUCATION, EÖTVÖS LORÁND UNIVERSITY</i>	253
<i>Baksa Adrien – Sztojka Miroszláv: A PROBLÉMAMEGOLDÓ GONDOLKODÁS TANÍTÁSA-TANULÁSA MATEMATIKA-ÓRÁN</i>	267
<i>Csucska Petra – Csopák Éva: AZ OLVASÁS IRÁNTI ATTITŰD VIZSGÁLATA AZ ESZENYI BÁZISISKOLA ALSÓ TAGOZATOS TANULÓINAK KÖRÉBEN</i>	275
<i>Jaskóné Gácsi, Mária: GAMIFICATION – TESTS OF STRENGTH IN THE DIGITAL SPACE FROM AN EDUCATOR'S PERSPECTIVE</i>	283
<i>Gonda, Zsuzsa: THE FEATURES OF TEACHING METHODS IN ONLINE HUNGARIAN LANGUAGE AND LITERATURE LESSONS DURING PANDEMIC</i>	295
<i>Гікоб Андрія: РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ</i>	307
<i>Molnár, Ákos – Prisztočka, Gyöngyvér: THE POSSIBILITY OF A NEW TREND IN THE TEACHING OF PHYSICAL EDUCATION IN SCHOOLS</i>	313
<i>Nagy Béla: A GENETIKA ONLINE OKTATÁSÁNAK SAJÁTOS-SÁGAI</i>	327
<i>Nagy-Kolozsvári, Enikő – Fábrián, Márta – Huszti, Ilona: USING GAMES IN THE YOUNG LEARNER ENGLISH CLASSROOM IN TRANSCARPATHIA</i>	333
<i>Papp, Beáta: HUNGARIAN-ITALIAN BILINGUAL EDUCATION IN THE LIGHT OF PUBLIC EDUCATION POLICY</i>	343
<i>Papp Gabriella: ONLINE FELÜLETEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA OKTATÁSSZERVEZÉS ÉS E-TEST SZERKESZTÉSE CÉLJÁBÓL</i>	351
<i>Tadeyeva Maria – Tadeyev Petro – Pávlovics Judit: INNOVÁCIÓS TECH- NOLÓGIÁK FEJLŐDÉSE A TEHETSÉGGONDOZÁSBAN</i>	359

<i>Szabó L. Dávid: A KOMMUNIKÁCIÓS KOMPETENCIA DIGITÁLIS FELADATOKKAL VALÓ FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA 7. ÉVFOLYAMÁN A DUALIZMUS KORSZAKÁNAK TANÍTÁSÁKOR</i>	367
<i>Az ukrainai oktatás helyzete a pandémia és a háborús körülmények között / Стан освіти в Україні в умовах пандемії та війни / The educational situation in Ukraine during the pandemic and war</i>	379
<i>Борисюнок Максим: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</i>	381
<i>Васютіна Тетяна: ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 013 «ПОЧАТКОВА ОСВІТА»</i>	387
<i>Височан Леся: ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ “Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ” У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ</i>	395
<i>Джандя Галина: ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ</i>	401
<i>Дзямко Вікторія – Дзямко Віталій: ТРАНСФОРМАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ПЕРІОД ЗДІЙСНЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ</i>	405
<i>Золотаренко Тетяна: ДОСВІД ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У НОРВЕГІЇ</i>	411
<i>Кіт Галина: НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ: ОРІЄНТАЦІЯ НА ПОШУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ</i>	417
<i>Коломісць Дмитро – Івашкевич Євген – Тертична Таїсія: РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ</i>	425
<i>Лазаренко Наталія – Коломісць Алла – Жовнич Олеся: МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ</i>	431
<i>Орос Ільдико – Біда Олена – Кучай Тетяна: ОСВІТА В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ: АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ І НАСЛІДКІВ ПАНДЕМІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ</i>	435

<i>Осердчук Ольга</i> : ОРГАНІЗАЦІЯ ПАРТНЕРСТВА ВИКЛАДАЧІВ І СТУДЕНТІВ У ВИЩІЙ ОСВІТІ З МЕТОЮ ЯКІСНОГО МОНІТОРИНГУ	443
<i>Силадій Іван – Маринець Надія</i> : ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ГЛОБАЛЬНОГО ВИМІРУ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ.....	449
<i>Хижняк Інна</i> : ПРОБЛЕМАТИКА НАУКОВИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	455
<i>Чопак Єва</i> : МОВЛЕННЄВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ В ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	463
<i>Шука Галина</i> : ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ЗА ВИБОРОМ.....	469
<i>Inklúzió – lelki egészség – egészség tudatosság – perspektívák / Інклюзія – психічне здоров'я – усвідомлене ставлення до здоров'я – перспективи / Inclusion – mental health – health awareness – perspectives.....</i>	477
<i>Атроценко Тетяна</i> : ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ	479
<i>Berghauer-Olasz Emőke</i> : MENTÁLHIGIÉNÉS TÁMOGATÓ CSOPORT LEHETŐSÉGEI A FELSŐOKTATÁSBAN.....	485
<i>Biró Brigitta</i> : RAJZFEJLŐDÉSI SAJÁTOSÁGOK ÓVODÁS- ÉS KISISKOLÁSKORBAN	497
<i>Bús Ágnes – Bús Éva – Kovács-Bogya Tünde – Szántainé Baráth Anita</i> : SZEREPKONFLIKTUSOK A FELSŐOKTATÁSBAN A PANDÉMIA IDEJÉN	507
<i>Ceglédi Tímea – Fekete Dorottya – Pusztai Gabriella</i> : ÉRTÉKEK A REZILIENS PEDAGÓGUSOK ÉLETÚTJAIBAN.....	517
<i>Csebil Anikó</i> : TESTI ÉS LELKI EGÉSZSÉG, SPORTOLÁSI SZOKÁSOK A FŐISKOLAI CAMPUSON A PANDÉMIA IDŐSZAKÁBAN.....	523
<i>Erdei, Róbert</i> : A PROGRAMME TO FOSTER RESILIENCE AMONG KINDERGARTEN CHILDREN.....	531
<i>Гребя Ілдіко – Шелельо Тетяна – Гаврилюк Ілона</i> : БУЛІНГ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ТА ВПЛИВ РІЗНИХ ФАКТОРІВ НА ЙОГО РОЗВИТОК	539

<i>Hanák Zsuzsanna</i> : ÁLLAPOT- ÉS VONÁSSZORONGÁS VIZSGÁLATA EGYETEMI HALLGATÓK KÖRÉBEN.....	545
<i>Kiss Magdaléna</i> : TANÁRI ATTITŰD A VAKOK OKTATÁSÁBAN.....	553
<i>Kondé Zoltán – Kovács Judit</i> : A COVID-TAPASZTALATOK ÖSSZEFÜGGÉSE A COVIDDAL KAPCSOLATOS IMPLICIT BEÁLLÍTÓDÁSOKKAL.....	561
<i>Kós Nóra</i> : KRÍZISHELYZETBEN ADÓDÓ TRAUMA TERÁPIÁJA.....	571
<i>Lestyán Erzsébet</i> : KRÍZISHELYZETEK MEGOLDÁSA PEDAGÓGIAI MÓDSZEREKKEL	579
<i>Михайлович Кристина</i> : ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ УГОРЩИНИ.....	587
<i>Пісняк Валентина</i> : ІНКЛЮЗІЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ЯК ПІДТРИМАТИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	593
<i>Sándor Zita</i> : COVID–19-JÁRVÁNY MEGÉLÉSE ÉS BIOPSZICHOSZOCIÁLIS HATÁSA EGYETEMI HALLGATÓK KÖRÉBEN	599
<i>Simon Gabriella</i> : AZ ONLINE OKTATÁS HATÁSAI A PANDÉMIA ALATT, LEHETŐSÉGEINK.....	615
<i>Sütő Éva</i> : TÁPLÁLKOZÁSI SZOKÁSOKAT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK KISISKOLÁSKORBAN A PANDÉMIA IDEJE ALATT.....	625
<i>Sýkora Hernády Katalin – Horváth Kinga – Pribéck László – Szabó L. Dávid</i> : A TÁVOKTATÁS HATÁSA A TANÁRI ÉNHATÉKONYSÁGRA	635

INNOVÁCIÓS TECHNOLÓGIÁK FEJLŐDÉSE A TEHETSÉGGONDOZÁSBAN

Tadeyeva Maria – Tadeyev Petro – Pávlovics Judit

Ukrán Nemzeti Tudományos Akadémia Tehetséges Gyermek Intézete

mtadeyeva@gmail.com

ptadeyev@gmail.com

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

pavlovics.judit@kmf.org.ua

A modern társadalomban a tudomány és technológia terén gyors változások érték a tanulási technológiákat is, amelyek innováción alapulnak, folyamatosan újulnak a meghatározott szakterületeken, többek közt a tanulók és hallgatók tanítási folyamatában.

A modern oktatási szféra innovációinak felhasználása és ezek hatékonysága az iskolai és felsőoktatás minőségi mutatóinak javításában leginkább megfigyelhető a tehetséges, magas értelmi képességekkel rendelkező diákok oktatása során. Ráadásul a mai tehetséges gyerekek a jövő újítóinak generációját jelentik a 21. század társadalmi életének minden területén, akiknek szüksége van innovatív technológiák és a legújabb módszerek használatára az oktatásukkor.

A tehetséges tanulóknak speciális, rugalmas oktatási környezetre van szükségük, amelynek középpontjában a fejlődő diák áll, és amely közvetlenül kapcsolódik az innovációhoz és a tanulás individualizálásához. A tudomány és technológia gyors változásai miatt a XXI. század társadalmának olyan új készségek és képességek kialakítására van szüksége, amelyek szorosan kapcsolódnak a kommunikációhoz, az információtudatossághoz, a szociokulturális kompetenciákhoz és az oktatási folyamatban résztvevők együttműködéséhez.

Napjainkban a tanárok, pszichológusok és az oktatási szféra vezetői a fejlett országok és Ukrajna tudosaival együtt olyan innovációs oktatási környezetet hoztak létre, amely lehetővé teszi a tehetséges diákok számára, hogy ne csak a tudományos és szakmai szférában legyenek versenyképesek, hanem sikeresek is legyenek és boldogok a magánéletükben. Ennek a feladatnak a megvalósítására a XXI. század elején az Európai Unió és az USA számos országának minisztériumai és oktatási minisztériumai dokumentumsorozatot („Skills for 21 Century” (2006) és „Partnership for 21 Century” (2015)) (Kaya, Mertol 2022) dolgoztak ki, amelyben felsorolják azokat az alapvető képességeket és készségeket,

amelyek szükségesek a mai iskolák és felsőoktatási intézmények végzőseinek, hogy felkészítsék őket a 21. század szakmai kihívásaira és az életre.

A tanulók, különösen a tehetséges diákok korszerű készségeinek és képességeinek kialakítása és fejlesztése innovatív tanárokat és a legújabb tanulási technológiák alkalmazását igényli.

Az Egyesült Államok különböző államainak oktatási osztályai által 2020-ban végzett felmérés, melyen diákokat, tanárokat és szülőket kérdeztek, lehetővé teszi a legnépszerűbb öt modern oktatási technológia kiemelését, amelyeket az oktatás minden szintjén és minden területén használnak. Ezek a következők: 1) immerzív tanulás a virtuális valóságon keresztül; 2) tanulás játéktechnológiák segítségével; 3) mesterséges intelligencia használata a tanulási folyamatban; 4) szociális és érzelmi tanulás; 5) biztonság és annak megvalósítása az oktatási folyamatban

Századunk elején az USA-ban a tehetséges tanulók oktatásában is a fent említett technológiák bizonyultak élenjárónak. Ezek elemzése alapján megjegyezhetjük, hogy az első helyen áll az immerzív tanulás a virtuális valóságon keresztül, beleértve a digitális egyéni órákat és foglalkozásokat is, továbbá az online játékok, amelyek megtanítják a különböző korosztályú tanulókat információkeresésre, ami nemcsak tanulás, hanem szórakozás céljából is hasznos.

Az EdWeek`s Market Brief (2021) kutatása szerint az Egyesült Államok iskoláinak több mint 15%-a használ virtuálisvalóság-eszközöket, és több mint 70 millió tanuló és diák használja ezeket a tanulási formákat gyakorlati képzésre és elméleti információszerzésre egyaránt. Például a biológiát tanuló hallgatók virtuális utazást tehetnek az emberi test belsejébe, képesek meghatározni az emberi szervezet bizonyos betegségei elleni küzdelem módszereit.

A játékmódszerek oktatásban való alkalmazása nem új keletű gyakorlat, ezeket azonban alábecsülték a korábbi oktatási gyakorlatban. Napjainkban az oktatók kiterjesztették a játékelemek használatát videojátékokkal, hogy motiválják és ösztönözzék a tanulók kognitív érdeklődését és bővítsék világnézetüket.

A kutatások meggyőzően igazolják, hogy a mesterséges intelligencia fontos tanársegéd a tanulók egyéni, személyes nevelési igényeinek megvalósításában. Ma egy tanár nem tud sok időt fordítani arra, hogy az oktatási folyamat minden résztvevőjével egyénileg dolgozzon az órán vagy a tanórán kívül. Például egy idegen nyelv tanulása során egy olyan program, mint a Duolingo, segít a tanulóknak nyelvi és beszédkészségeik gyakorlásában, valamint szókincsük gazdagításában az osztálytermen kívül is.

A szociális és érzelmi tanulás (SEL) technológiája segíti a tanulókat abban, hogy jobban megértsék és megtanulják kezelni érzéseiket és érzelmeiket,

empátiát fejlesszenek, ami hozzájárul a pozitív kapcsolatok kialakulásához az oktatási folyamat minden résztvevője között, és lehetővé teszi számukra, hogy módosítsák viselkedésüket. Ennek a technológiának a használata összefonódik a következő technológiával, amely az oktatási folyamatban résztvevők biztonságával kapcsolatos.

Például 2019-ben békeidőben 46 iskolai lövöldözésről jegyeztek fel információt az Egyesült Államokban. Az oktatási folyamat során a tanulók és a tanárok békéje biztosításának problémája az iskolavezetés prioritásává válik. Az életüket és egészségüket fenyegető veszélyek elkerülése érdekében a pszichológusok és az oktatási hatóságok valós és virtuális védelmi technológiákat is fejlesztenek.

Az innovatív technológiák az oktatásban, különösen a tehetséggondozás területén történő felhasználásával kapcsolatos tudományos irodalom részletesebb elemzése során érdemes megjegyezni, hogy a fent említett, ma működő technológiák hatékonyan működnek a világ különböző országaiban. Több tudós, köztük R. Kapur, S. Periathiruvadi, A. Rinn, M. Pyryt, S. Zimlich, N. Kaya, H. Mertol, L. Shavinina elemzi az innovatív technológiák fejlesztésének problémáit a modern oktatás területén olyan országokban, mint India, az Egyesült Arab Emírségek, Törökország, az USA, Kanada és mások.

R. Kapur tudományos munkában az oktatástechnológiai innovációkat vizsgálja, kiemelve, hogy az elmúlt évtizedekben az ilyen technológiák alkalmazása az oktatásban mind az iskolai, mind az egyetemi szinten minőségi változásokhoz vezetett a tanulási folyamatban, ami lehetővé teszi a hallgatók számára, hogy jobban megértsék a tudományos koncepciókat, és motiválja őket saját projektjeik megvalósítására. Az indiai oktatási intézményekben a tanárok a legújabb technológiákat használják az órákra való felkészüléshez és a tanulói projektek feladatainak kidolgozásához. A kutató számos előnyt is kiemel az innovatív technológiákat használó oktatók és hallgatók számára, nevezetesen: 1) az oktatási és tudományos problémák megoldása kevesebb időt igényel; 2) prezentációk, poszterek segítségével a tanulási eredmények gyors módosításának képessége; 3) a gyors távoli kommunikáció előnyei tanár és diák között; 4) alapvető átalakítások az oktatási rendszerben különböző szinteken; 5) ötletek halmozása a probléma megoldására; 6) az oktatás minőségének biztosítása egész életen át; 7) a tanulói teljesítmények minőségi és gyors értékelésproblémájának megoldása; 8) hatékony oktatási és információs platform létrehozása az oktatási intézményekben; 9) az oktatási folyamat hatékonyságának és minőségének növelése; 10) az oktatás hatékony irányítását szolgáló technológiák fejlesztése (Kapur 2019).

A modern innovatív technológiák oktatásban történő megvalósításának útjában azonban számos akadály áll, mint például: az adott probléma vagy feladat megértésének hiánya; számos politikai és társadalmi akadály; nem megfelelő szintű kutatási bázis az oktatási intézményekben; az oktatási intézmények dolgozóinak elégtelen ismerete az innovatív technológiák alkalmazásáról; a pedagógusok tudásának elégtelen szintje az innovatív pedagógiai technológiákkal kapcsolatban.

Tudományos munkákban L. Shavinina meggyőzően bizonyítja, hogy szoros kapcsolat van az innováció és a tehetségek oktatása között, azon tézis alapján, hogy legkülönbözőbb tudásterületeken, így a pedagógiában is a legtöbb innovátor a tehetséges gyerekek köréből kerül ki, és ha fejleszteni akarjuk ezeknek a diákoknak a képességeit, akkor innovatív technológiákat kell alkalmazni, ami lehetővé teszi a tudomány, a technológia, az irodalom és a művészet fejlesztését. A cikkjében (Shavinina, 2019, 56 p.) a kutató összefüggést talál a tehetség és az innováció között, megvizsgálja az innovációs tevékenység szerkezetét ezen a területen, és kiemeli a tíz – véleménye szerint – legfontosabb, legújabb technológiát a tehetséges gyerekekkel való munkavégzésben az Egyesült Államokban és Kanadában. Az oktatási innovációk fejlesztik az újítókat.

Ebben a kreatív folyamatban, amelyben a tehetséges gyermekek csoportjából újítókat alakítanak ki, ma a következő innovatív technológiák fontosak:

- oktatási programok a tehetségeseknek;
- új programok, amelyek elősegítik az innovációhoz közel álló vállalkozói tehetség kibontakozását;
- a végrehajtó képességek fejlesztéséhez hozzájáruló metakognitív képességek fejlesztésére szolgáló programok;
- a Nobel-díjasok tudományos tehetségének kutatásához kapcsolódó új programok;
- kutatási programok a matematikai tudományok különböző területein
- az alkalmazott mentális képességek kialakítását és fejlesztését szolgáló programok;
- a tehetséges diákok menedzseri készségének fejlesztési eszközei;
- a kritikai menedzsment alapjai;
- az innovációtudomány alapjai;
- bátorság, magabiztosság és fejlesztésük technológiai a tehetséggondozásban (Shavinina, 2013, 56).

L. Shavinin szerint a modern oktatás valódi és legfontosabb célja az ember intellektuális és kreatív képességeinek kialakítása és fejlesztése (Shavinina,

2009, 1191). Napjainkban a gyermekek és a felnőttek számos oktatási és tanulási technológiával rendelkeznek e cél elérése érdekében. Az Egyesült Államokban és más országokban az ilyen innovációs technológiák közül az intellektuális és kreatív oktatási multimédiás technológiákat alkalmazzák (High intellectual and creative educational multimedia technologies – HICEMTs).

Figyelembe véve az innovatív technológiák fejlesztése terén elért eredményeket a tehetséggondozás során, M. Pyryt kiemeli a szerző tanulósgazdálító mátrixát, amely hozzájárul az érzelmi intelligencia kialakulásához. Ez a modell segíti a tehetséges tanulók rendszeres alkalmazkodási mechanizmusainak kialakítását is, ami számos problémát megold (Pyryt 2009, 1173).

Hayat Ali és Amal Alrayes számos olyan problémát azonosítanak a tehetségesek oktatásában, amelyeket csak innovációk segítségével lehet megoldani, mint például: 1) hatékony oktatási programok és tantervek készítése számukra, beleértve a különböző típusú órák tervezését, konzultációkat, a tanulók egyéni munkáját; 2) az oktatási folyamat programozása, beleértve az olyan oktatási formákat, mint az egyéni képzés, a mentorálás, az online tanfolyamok; 3) a tanulói teljesítmények megfelelő és gyors értékelése számítógépes tesztek és egyéb szoftvertermékek segítségével; 4) a tehetségesek számára kedvező oktatási környezet kialakítása IKT segítségével; 5) a szakmai fejlődés problémájának megoldása és a tanárok, oktatók és adminisztrátorok önfejlesztése sem lehetséges innovatív számítástechnikai technológiák nélkül (Hayat, Alrayes 2019).

Az innovatív technológiák forradalmi változásokat idéztek elő a tanárok, diákok oktatási környezetében (Zimlich 2015, 102). A diákok és mentoráik számára fontos projektnek számít a Nemzetközi Oktatási Technológiai Társaság (International Society for Technology in Education) létrehozása 2010-ben, amely a gyermekek oktatási innovációival foglalkozik, az óvodás kortól kezdve a szakirányú végzettségig. E társaság tevékenységének részeként kidolgozták az oktatási technológiák használatának szabványait, amelyek célja a kreativitás és az innováció fejlesztése, a kreatív gondolkodás kialakítása, a problémamegoldás és a döntéshozatal, a kommunikáció és az együttműködés az oktatási folyamat résztvevői között (Zimlich 2017).

Fontos szempont az innovációs technológiák alkalmazása a tehetséggondozásban. Ebből a szempontból ma a legnépszerűbbek a projekttechnológiák, a játéktechnológiák, a problémaalapú tanulási technológia és az együttműködési technológia. N. Kaya és H. Mertol török tudósok az innovatív technológiák fontosságát a tehetségesek oktatásában a XXI. századi készségek kialakításának és fejlesztésének összefüggésében tartják szem előtt,

megjegyezve, hogy a tanulók e kategóriájának fő készségei a kreatív gondolkodás, a problémamegoldás, szociális és érzelmi képességek, vezetői és menedzseri készségek és képességek a sikeres szakmai karrierre és a magánéletben való boldogulásra. Ezért a fent említett innovatív oktatási technológiák a legjobban a tehetséges egyének képzésében alkalmazhatók, akik a jövőben maguk generálnak új ötleteket, felhasználják a Nobel-díjas kortárs újítók tapasztalatait (Kaya, Mertol, 2022).

Ukrajnában az innovatív technológiák létrehozása az oktatásban a hagyományos oktatás számos sztereotípiájának elutasításával jár. Tekintettel az iskolai, felsőoktatási és gyógypedagógiai terület modern kihívásaira, amelyeket külső és belső tényezők okoznak (Covid-19-világjárvány, hadiállapot), aktuálissá válik az információs és kommunikációs technológiák tanulási célú alkalmazása (távoktatás, immerzív tanulás, multimédiás tanulás, játékos tanulási technológiák, fejlesztő tanulás, interaktív tanulás, projekttechnológiák stb.). Ebből a szempontból a hazai iskolai oktatásban aktívan megvalósul a STEM oktatás világmárkája (Science, Technology, Engineering, Mathematics), amely hozzájárul a tehetséges gyermekek értelmi fejlődésének erősítéséhez, a természettudományok, matematikai és műszaki ismeretek minőségi tanulásához.

Levonhatjuk a következtetést, hogy az innovatív technológiák alkalmazása a közép- és felsőoktatási intézmények tevékenységében hozzájárul a gyermekek tehetségének időben történő felismeréséhez, az innovatív formái újdonságukkal, eredetiséggel, a lehetőségek és kilátások bővülésével vonzzák az oktatási folyamat résztvevőit.

Hivakozott irodalom

- Інноваційні технології виховання творчої особистості: методичний посібник за редакцією Н.Б.Гонтаровської. Дніпропетровськ. 2010. 386 с.
- Нові педагогічні технології в освіті: рекомендований показчик. Упорядники: Н. Арустамова, В. Штуріна. Херсон: вид-во ХДУ. 2013. 46с.
- Сологуб А. І. Креативна освіта: Технологія креативного навчання старшокласників. Кривий Ріг: Видавничий дім, 2010. 94 с.
- Тадеев П. О. Інноваційні підходи до побудови навчальних програм з природничих дисциплін для обдарованих школярів у США. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Київ-Вінниця: Вид. ТОВ Фірма «Планер». 2010. С. 89-95.
- Hayat Ali, Amal Alrayes . (2019). The Role of Technology in Gifted and Talented Education: A Review of Descriptive and Empirical Research. The 2nd International Conference Innovation and Technology : Shaping the Future of ELT, University of Bahrain, Vol. 2019, pp. 26-38.
- Kaya N. G., Mertol H. (2022). The Importance of Technology in Education of Gifted in the Context of 21st Century Skills. Journal of Computer and Education Research. Vol. 10(19), pp. 18-25.
- Michael C. Pyryt. (2009) . Recent Developments in Technology : Implications for Gifted Education. International Handbook of Giftedness, pp.1173-1180.
- Periathiruvadi S., Rinn A. (2012) . Technology in Gifted Education : A review of Best Practices and Empirical Research. Journal of Research on Technology in Education. Vol. 45 (2), pp.153-169.
- Radhika Kapur. (2019) . Innovation and Educational Technology. University of Delhi.
- Shavinina Larisa. (2009). High Intellectual and Creative Educational Multimedia Technologies for the Gifted. International Handbook on Giftedness. PP. 1181-1202.
- Shavinina Larisa. (2013). How to Develop Innovators? Innovation Education for the Gifted. Education International. Vol. 29 (1), pp. 54-68.
- Zimlich, S. L. (2017). Technology to the Rescue: Appropriate Curriculum for Gifted Students. International Journal of Learning, Teaching and Educational Research. Vol. 16 (9), pp. 1-12.
- Zimlich, S.L. (2015) . Using Technology in Gifted and Talented Classrooms : The Teachers` Perspective. Journal of Information Technology Education : Innovations in Practice. Vol. 14, pp.101-124.

В 41 Виклики сучасної освіти зумовлені екстремальними умовами функціонування. Наукове видання (Збірник наукових праць) Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II / Редактори: Емьовке Бергхауер-Олас, Єва Гуттерер, Ілдіко Греба та Каталін Поллої. Берегове: ЗУІ ім. Ференца Ракоці II, 2024. – 652 с. (українською, угорською та англійською мовами)

ISBN 978-617-8143-15-2 (палітурка)

ISBN 978-617-8143-16-9 (PDF)

Збірник наукових праць містить матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Виклики сучасної освіти зумовлені екстремальними умовами функціонування», яка відбулася 30–31 березня 2023 року в м. Берегове. Організатор конференції – кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладом освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II.

УДК 370:061.3

Наукове видання

**ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ
ЗУМОВЛЕНІ ЕКСТРЕМАЛЬНИМИ
УМОВАМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ**

Міжнародна науково-практична конференція
Берегове, 30–31 березня 2023 року

Збірник наукових праць

2024 р.

Рекомендовано до видання у друкованій та електронній формі (PDF)
рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II
(протокол №1 від «25» січня 2024 року)

Підготовлено до видання кафедрою педагогіки, психології, початкової, дошкільної
освіти та управління закладом освіти спільно з Видавничим відділом
Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

За редакцією:

Емьовке Бергхауер-Олас, Єва Гуттерер, Ілдіко Греба та Каталін Поллої

Технічне редагування та верстка: *Олександр Добош, Ласло Вездел та Вівісі Товт*

Коректура: *Ілдіко Гріца-Варцаба, Ілдіко Греба та Катерина Лізак*

Дизайн обкладинки: *Вівісі Товт*

УДК: *Бібліотека ім. Опацої Черє Яноша при ЗУІ ім. Ф.Ракоці II*

Відповідальний за випуск:

Олександр Добош (начальник Видавничого відділу ЗУІ ім. Ф.Ракоці II)

Матеріали наукового видання рецензовані Науковою радою
міжнародної науково-практичної конференції.

За зміст наукових праць відповідальність несуть автори.

**Проведення конференції та друк видання здійснено
за підтримки уряду Угорщини.**

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II (адреса:
пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua; kiado@kmf.uz.ua)
*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і
розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК 7637 від 19 липня 2022 року*

Друк: ТОВ «РІК-У» (адреса: вул. Карпатської України 36, м. Ужгород, 88006. Електронна
пошта: print@rik.com.ua) *Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготовників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК 5040 від 21 січня 2016 року*

Підписано до друку 21.05.2024. Шрифт «Garamond».

Папір офсетний, щільністю 80 г/м². Друк цифровий. Ум. друк. арк. 52,98.

Формат 70x100/16. **Замовл. №**